

Joanna
Hryniewicka
Uniwersytet w Białymstoku
ORCID: 0009-0002-6026-4414

Maciej Kwiatkowski
Uniwersytet w Białymstoku
ORCID: 0000-0001-8889-8086

**Sprawozdanie z X i XI Ogólnopolskiej
Studencko-Doktoranckiej Konferencji
Historyków Nowożytników „Studia
nad społeczeństwem nowożytnej Europy”
(26–28 V 2022, 25–26 V 2023)**

DOI: 10.15290/sp.2023.31.15

Ogólnopolska Studencko-Doktorancka Konferencja Historyków Nowożytników „Studia nad społeczeństwem nowożytnej Europy”, zainaugurowana przed przeszło 11 laty przez Studenckie Koło Naukowe Historyków Uniwersytetu w Białymstoku, miała na celu cykliczne zrzeszanie studentów oraz doktorantów zainteresowanych ogólnie pojętą historią społeczną. W związku z sytuacją epidemiologiczną, jubileuszową dziesiątą edycję konferencji (26–28 V 2022 r.) zorganizowano w formie online za pośrednictwem platformy Zoom, co umożliwiło udział w niej szerszej grupie odbiorców. Obrady zostały podzielone na dziewięć bloków tematycznych, w których wystąpiło łącznie 30 uczestników z różnych ośrodków krajowych i zagranicznych.

W związku z jubileuszową edycją konferencji goście mieli okazję wysłuchać wykładów otwierających poszczególne dni spotkań. Pierwszego dnia prof. dr hab. Cezary Kukło wygłosił wystąpienie *Spojrzenie na społeczeństwo staropolskie i nie tylko. Postulaty badawcze lub uwagi dyskusyjne*. Prelekcja w znacznej mierze była poświęcona zagadnieniu obecnego stanu badań nad historią społeczną i demografią historyczną w Polsce. Jednym z tematów była ocena problematyki podejmowanej przez naukowców z innych państw Europy. Konkluzją stało się zwrócenie uwagi nie tylko na pewne rozbieżności tematyczne, dzielące polskich i zagranicznych badaczy, ale również tożsame koncepcje. Po referacie nastąpiła żywa dyskusja.

Po wykładzie inauguracyjnym rozpoczęła się kolejna część obrad z udziałem referentów. Pierwszy blok poświęcony był problematyce pogranicza historii społecznej oraz historii sztuki. Mgr Julia Polcyn (UwB) zaprezentowała temat dotyczący twórczości Antona Jörge w epoce oświecenia. Poprzez analizę wybranych dzieł twórcy prelegentka podjęła próbę oceny warsztatu rzeźbiarza. Poruszono temat porad polskich padewczyków, w zestawieniu z wybranymi publikacjami historycznymi oraz literackimi (Agnieszka Banaś, UO). Mgr Julia Pomian (UWr) poddała rozważaniom interwencje za sprawą Matki Boskiej Różanostockiej, zasięg terytorialny miejsca kultu i strukturę społeczną jego

wiernych. Omówiono symbolikę i działanie wybranych przedmiotów magicznych w epoce nowożytnej (Zuzanna Grabska, UJ).

W ramach kolejnej sesji wystąpił mgr Kamil Zdrojewski (UwB), który przedstawił referat zatytułowany *Ozdoby nakryć głowy armii Rzeczypospolitej Obojga Narodów w dobie panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego*. Prócz niego głos zabrali także dwaj mówcy z innych ośrodków akademickich. Maciej Mazur (KUL) analizował różnice w uzbrojeniu i wierzeniach religijnych wśród Hiszpanów i plemion meksykańskich. Mateusz Ścisły (UWr) zaprezentował profil żołnierzy w świetle staropolskich dzienników podróży. Panel dotyczył zagadnień związanych z historią wojskową. Dyskutanci zastanawiali się, czy w świetle źródeł rzeczywiście powinniśmy wyodrębnić żołnierzy jako oddzielną grupę społeczną. Zwracano uwagę na trudność przejścia z jednego stanu do innego. Droga zawodowego żołnierza była tylko jedną z wielu możliwości.

Ostatni blok pierwszego dnia konferencji oscylował wokół problematyki historii społeczno-gospodarczej i genealogii. Jako pierwszy głos zabrał mgr Jakub Kozłowski (UwB), który wystąpił z tematem dotyczącym hodowli bydła i nierogacizny w folwarkach klucza kieleckiego biskupstwa krakowskiego w latach 1635–1645. Gospodarstwa wiejskiego, jednak z nieco innej perspektywy, dotyczył również referat Williama Lecyka (UR) *Stan zabudowań mieszkalnych i gospodarczych plebanii greckokatolickiego dekanatu przemyskiego w świetle wizytacji z 1843 roku*. Dwa kolejne wystąpienia koncentrowały się wokół historii rodziny i strategii małżeńskich. Paweł Pietrowcew (UW) skupił się na analizie arińskiego modelu małżeństwa w świetle tekstów zawierających program społeczny braci polskich, zaś mgr Katarzyna Długosz (UWr) na podstawie badań genealogicznych przedstawiła strategię rodzinne Stadnickich ze Żmigrodu h. Szreniawa.

Kolejny dzień obrad otworzył dr Paweł Szadkowski. Jego wykład nosił tytuł *Konflikt zbrojny i trauma w społeczeństwach Europy Zachodniej epoki wczesnonowożytnej*. Pierwszy blok drugiego dnia konferencji został poświęcony kilku zróżnicowanym zagadnieniom. Prelegenci poruszyli kwestię dobroczynności (Agnieszka Sukiennik, UG), przestępstw seksualnych (Klaudia Rogowska, UW), a także prostytucji (Magdalena Wilczyńska, UW). Podczas drugiego bloku słuchacze mieli okazję wysłuchać wystąpień dotyczących dyplomacji i szlachty. Joanna Hryniewicka (UwB) przedstawiła referat *Szlachta wobec powstania Nalewajki w świetle akt sejmikowych wybranych powiatów w latach 1595–1596*. Na analizach akt sejmikowych oparty był także kolejny referat (Marcin Różycki, UWr), dotyczący roli sejmiku średzkiego, na tle pozostałych zjazdów szlachty, w mediacjach w sporach międzynarodowych i wewnętrznych w okresie wielkiej wojny północnej. Z kolei Waldemar Borzestowski (UG) wygłosił referat dotyczący obrazu Gdańska w korespondencji biskupa Ignacego Krasickiego. W trakcie trzeciej sesji obaj prelegenci wygłosili przemówienia o profilu

bardziej społecznym. Zagadnienie ocalań miast w toku powstania Chmielnickiego znalazło swoje rozwinięcie przy użyciu teorii intersekcjonalności (Jan Błóński, European University Institute). Omówiono również wpływ wiedzy i ogólnego dyskursu literackiego, ze szczególnym uwzględnieniem biografistyki, na społeczeństwo XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej (Mateusz Kurkowski, UWCr).

Ostatni dzień obrad zainaugurował wykład dr. hab. Piotra Guzowskiego *Możliwości wykorzystania archiwów natury w badaniach dawnych społeczeństw i gospodarki*. Pierwsza sesja została poświęcona tematom z zakresu historii gospodarczej. Prelegenci przedstawili referaty dotyczące realizacji pomiaru włóczęj w powiecie grodzieńskim (Maciej Kwiatkowski, UWCr), znaczenie szlacheckiej wolności od ceł dla szeroko pojętej gospodarki Rzeczypospolitej (Mateusz Walkowicz, UR) oraz stosunku szlachty podlaskiej do zobowiązań finansowych w dobie pierwszej wojny północnej (Dawid Kowalik, UWCr). W drugim bloku tego dnia wystąpiło trzech prelegentów – mgr Maciej Polak (UR) przedstawił karierę Marcina Kromera i jego drogę do sekretariatu Zygmunta Augusta, mgr Jowita Janicka (UWCr) zaprezentowała temat dotyczący narodzin dzieci Michała Kazimierza Radziwiłła „Rybeńki” w świetle jego diariusza, natomiast Dawid Szczepański (UJ) wygłosił referat *Czapki kontra Kapelusze. Geneza powstania oraz działalności stronnictw politycznych w Szwecji pierwszej połowy XVIII wieku*. Ostatni panel konferencji zgromadził czterech mówców, którzy wypowiedzieli się na temat zagadnień demograficznych i społecznych. Dr Konrad Kołodziejczyk (UP KEN) omówił problematykę świeckiej służby kościelnej w diecezji krakowskiej pod koniec XVIII w. Żywą dyskusję wywołał kolejny referat, autorstwa mgr Adama Lubockiego (UG), *Skala wyludnienia Prus Królewskich w wyniku wojen ze Szwedami w XVII w. na przykładzie obszaru współczesnej gminy Linia (pow. wejherowski)*. Z kolei Katarzyna Kurasz (UKSW), przedstawiła problematykę umieralności katolików elbląskich na początku epoki oświecenia. Natomiast Alicja Szatkowska (UWCr) zaprezentowała temat dotyczący dedykacji w staropolskich kazaniach pogrzebowych.

Podsumowując należy stwierdzić, iż konferencja należała do udanych wydarzeń naukowych oraz cieszyła się dużym zainteresowaniem nie tylko samych jej uczestników, ale także studentów UWCr. Ze względu na specjalizację historyków z Uniwersytetu w Białymstoku, badania podjęte w trakcie obrad zostały ukierunkowane na dzieje społeczno-gospodarcze oraz demografię historyczną. Mnogość poruszanych problemów badawczych prowokowała do zadawania pytań, z czego skwapliwie skorzystano.

W dniach 25–26 maja 2023 r. miała miejsce kolejna, jedenasta edycja wydarzenia, tym razem już w formie stacjonarnej w gmachu Wydziału Historii (wówczas Wydziału Historii i Stosunków Międzynarodowych) Uniwersytetu w Białymstoku.

Pierwszy blok obrad poprzedziło oficjalne otwarcie konferencji. W kilku słowach do zgromadzonych zwróciły się prof. dr hab. Marzena Liedke, prodziekan oraz prof. dr hab. Anna Nosek, dyrektor Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych UwB. Po krótkich przemówieniach oddano głos prof. Wojciechowi Tygielskiemu, który przedstawił wykład inauguracyjny *Europejskie inspiracje. Mieszkańcy Rzeczypospolitej w podróży po Europie*. Prelekcja była okazją do zapoznania się z sylwetkami osób, które odbywały wyprawy europejskie w celu poszerzenia swoich horyzontów, poznania świata itp.

Obrady rozpoczęto od trzech referatów, tematyką nawiązujących do historii Podlasia i woj. podlaskiego. Jako pierwszy zaprezentował się Piotr Wieczeński (UwB) z tematem *Gospodarstwo domowe mieszkańców wsi dóbr białostockich Branickich w II połowie XVIII wieku*. Z kolei Dawid Kowalik (UwB) przyjrzał się nierównościom majątkowym szlachty z ziem drohickiej i mielnickiej, analizując źródła podatkowe z drugiej połowy XVI stulecia. Natomiast w dłuższym przedziale czasowym został zaprezentowany rys historyczny miasta Augustowa – Artur Bobier (UwB) starał się odpowiedzieć na pytanie, czy Augustów w tym okresie stanowił kluczowe miasto regionu. Drugi blok obrad otworzyła mgr Julia Polcyn (UwB) z referatem *Fundacje morowe w Kłodzku związane z epidemiami drugiej połowy XVII i pierwszej połowy XVIII wieku*. Kolejna referentka, mgr Klaudia Rogowska (UW), wykorzystując XVIII-wieczne księgi sądowe z miast i wsi woj. ruskiego, analizowała przestępstwo gwałtu na tym terenie. Z ostatnim referatem z bloku zaprezentowała się Zuzanna Kuźmierska (UwB), która przybliżyła słuchaczom dzieciństwo oraz młodość nietuzinkowej postaci, jaką był Adam Jerzy Czartoryski. W ramach ostatniego bloku zostały zaprezentowane dwa referaty. Mgr Patryk Kuc (UJ) przedstawił *Zarząd nad wsią Dzierżania kapituły krakowskiej od XVI do XIX wieku w świetle traktatów dzierżawnych*. Z kolei Joanna Hryniewicka (UwB) zaprezentowała *Przyczynek do rozważań nad pochodzeniem i zamożnością szlachty ukraińskiej w XVIII wieku*.

Kolejny poranek rozpoczęto od bloku o tematyce społeczno-gospodarczej. Pierwszy prelegent, mgr Jakub Kozłowski (UwB), posiłkując się źródłami proveniencji rosyjskiej (Rewizje Dusz), próbował scharakteryzować gospodarstwo domowe w końcu XVIII wieku na ziemiach białoruskich i litewskich. Z kolei mgr Maciej Kwiatkowski (UwB) zbadał kobiety jako właścicielki gruntów miejskich i wiejskich w obrębie ekonomii grodzieńskiej. Mgr Adam Pansiuk (KUL) natomiast wykorzystał Dokudów (k. Białej Podlaskiej) jako wzór do studium z mikrohistorii społeczno-gospodarczej. Drugi blok obrad dotyczył przede wszystkim aspektów militarnych oraz politycznych. Franciszek Viscardi (UJ) w swoim referacie przyjrzał się chorągwiom pieszym w armii Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVII wieku. Z kolei mgr Hubert Korzeniowski (UW) zaprezentował *Food studies w badaniach nad postrzeganiem przestrzeni – zagraniczne osobliwości we wspomnieniach polskich żołnierzy epoki napoleońskiej*.

Na koniec Karolina Cholewa (UJ) przybliżyła tematykę szkockich strategii oporu wobec unii 1707 r. W ramach ostatniego bloku wysłuchano wystąpień mgra Adama Latosa (UJ) oraz Mikołaja Walkowicza (UR). Pierwszy z wymienionych omówił *Materiały dydaktyczne Katedry Języka Greckiego Szkoły Głównej Koronnej w latach 1783–1795*. Natomiast reprezentant ośrodka rzeszowskiego pochylił się nad zagadnieniem indywidualnych królewskich zwolnień celnych w XVI stuleciu.

Obrady konferencyjne przebiegały w miłej i przyjaznej atmosferze. Wszystkie wygłoszone referaty prowadziły do ciekawych i merytorycznych dyskusji. Pozytywnym aspektem przedstawionych wystąpień jest fakt, że większość osób planuje w dalszym ciągu pogłębiać rozpoczęte badania, co w przyszłości może zaowocować nowymi opracowaniami. Cieszy również fakt, że wydarzenie zebrało znaczne grono słuchaczy wśród studentów UwB oraz pracowników naukowych, którzy niejednokrotnie dzielili się doświadczeniami w dyskusjach po poszczególnych blokach. Wypada zauważyć, że każde z wystąpień prezentowało wysoki poziom merytoryczny i prowokowało do zadawania pytań, z czego nie zamierzano rezygnować. Szczególnie żywe dyskusje toczyły się, co nie dziwi ze względu na specjalizację ośrodka białostockiego, wokół kwestii społeczno-gospodarczych. Wymiana zdań prowadzona na tematy metod stosowanych przy obliczeniach oraz zasadności użycia konkretnych przeliczników mogą wskazywać na faktycznie znaczący poziom badań prowadzonych przez młodych naukowców. Pozytywny oddźwięk, z jakim spotkali się organizatorzy obu konferencji, skłania do jednoznacznie optymistycznych wniosków i daje nadzieję na przygotowanie kolejnej edycji w przyszłym roku.